

Historie

Fellesfag studieforbereidende

Omfang: 140 årstimer (5 uketimer)

Formål og perspektiv

Faget skal gi eleven en forståelse for historien som prosess, der det på den ene siden kan iakttas en kontinuitet i utviklingen fra det ene til det andre, på den annen side at det skjer brudd som skaper endring. Elevene må utfordres til å reflektere over mulige årsaks- og virkningsforhold, hvorfor systemer og fenomener forandrer seg eller er stabile, og forstå at fortiden ikke var forutbestemt, men et resultat av menneskers valg og prioriteringer. Denne refleksjonen vil ha betydning for hvordan individet forstår og oppfatter seg selv og samfunnet, og for hvordan den enkelte skaper sin identitet og tilhørighet med andre.

I historiefaget øves elevene til bevisst refleksjon over fortiden og dens betydning for nåtiden. Dette gir elevene forståelse av at av egne valg vil påvirke fremtiden. Dermed bidrar historiefaget til å gjøre elevene bevisste på hvilke muligheter de har til å være aktive medborgere, og å ta gode valg for å bidra til et mer bærekraftig samfunn.

Kjerneelementer

Historiebevissthet

Gjennom å arbeide med utforskende historie skal elevene utvikle historiebevissthet. Det vil si at de skal forstå seg selv som historieskapt og historieskapende med en fortid, nåtid og framtid. Fortiden er med på å forklare nåtiden og å gi perspektiver på fremtiden. Å ha perspektiver på fremtiden vil også si å ha handlingskompetanse i forhold til denne, kunne ha meninger om den, kunne handle i forhold til en fremtidig situasjon. I tillegg må elevene kunne utvikle historisk empati, samtidig som de tilegner seg historisk oversikt.

Utforskende historie og kildekritisk bevissthet

Elevenes nysgjerrighet skal vekkes, og de skal være aktivt kunnskapssøkende og skapende ved selv å gjennomføre undersøkelser og forme fortellinger. Elevene skal kunne innhente, tolke og bruke historisk materiale som kilder i egne historiefremstillinger. Ved hjelp av kritisk arbeid med kilder skal elevene kunne undre seg, og reflektere over menneskers handlinger i fortiden, og vurdere hvordan kunnskap i historie blir til. Dette innebærer at elevene må få innblikk i fagets vitenskapelige metoder, tenkemåter, begreper og prinsipper. I tillegg til å oppøve en kritisk sans, vil arbeidet med kilder være en måte gi innsikt i fortidens menneskers liv og virke. Arbeidet med kildekritikk vil sette eleven i stand til å både kunne finne, vurdere, og skille ut kvalitetsinformasjon i en moderne verden der informasjonsflyten er voksende.

Mennesker og samfunn

Gjennom arbeid med historiske perspektiver skal elevene opparbeide seg innsikt i og oversikt over viktig historisk innhold, temaer og perioder. Hvordan endret menneskenes kulturforståelse og samfunnsorganisering seg i overgangen fra et jeger- og sankerliv til et liv i jordbruksamfunn? Hvilke politiske, kulturelle og økonomiske endringer opplevde verden i det tusenåret vi omtaler som middelalderen? Hvordan ble menneske- og verdensbildet påvirket av den vitenskapelige, teknologiske kunstneriske og samfunnsmessige utviklingen som begynte på 1500-tallet? Hvordan har mennesker både skapt, levd med og løst konflikt, men også klart å leve fredelig i det 20. århundre? Hvordan har mennesker organisert seg i ulike samfunn, og hvilke tanker har de gjort seg om dette?

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utforske historie ved å stille spørsmål, finne og vurdere relevante kilder, formulere problemstillinger og antakelser, og trekke slutninger
- gjøre rede for forskjellige kildetyper og kunne drøfte verdien av forskjellige kilder
- planlegge og gjennomføre en historisk undersøkelse og fremstilling ved hjelp av digitale hjelpemidler
- kunne drøfte kausalitet knyttet til bestemte historiske hendelser eller forløp, og vurdere hva som gjør en hendelse i fortiden betydningsfull
- beskrive egenarten i forskjellige oldtidssamfunn, både ut fra deres egne forutsetninger og selvforståelse og som kontrast til vår egen sivilisasjon, og sammenligne strukturer og særtrekk med henblikk på forholdet mellom naturgrunnlag og kulturform
- gjøre rede for historisk periodisering og ulike historiske forklaringstyper, og reflektere over hvordan synet på historien endres over tid
- redegjøre for den biologiske og kulturelle utviklingen av menneskets livs- og samfunnsformer fra formennesker til sanker- og jegersamfunn i vår egen tid og årtusenene før
- gjengi hovedtrekkene ved jordbrukets fremkomst verden over og gjøre rede for jordbrukets betydning for utviklingen av større og differensierte kulturer
- beskrive religionens betydning for samfunns- og maktforhold fra middelalderen til og med vår tid og vurdere dens rolle i menneskers selvopfatning og syn på andre
- gjøre rede for hvordan handel og økonomiske systemer har påvirket maktforhold og menneskers liv
- drøfte årsaker til den europeiske verdenserobringen og senere tilbaketrekking og dens ettervirkninger i form av blant annet verdenshandel, kolonialisme, imperialisme og avkolonisering
- utforske sentrale teknologiske og vitenskapelige omveltninger for å se hvordan dette har endret menneskenes livsbetingelser, levemåte og menneskesyn

- gjøre rede for ulike forklaringer på viktige væpnede konflikter i det tjuende århundre som verdenskrigene og den kalde krigen, kjenne til hovedtrekkene i deres forløp og reflektere over forsøkene på å skape en ny internasjonal orden etter dem
- beskrive styreformene i ulike perioder, blant annet demokratiet i Athen, middelalderens kongedømmer, eneveldige konger og konstitusjonelle nasjonalstater og vurdere hvordan makt var fordelt og legitimert innenfor disse styreformene
- drøfte samfunnsmessige og ideologiske forutsetninger for kommunisme, fascisme, nazisme, kapitalisme og det parlamentariske demokratiet og hvordan disse ideologiene har gitt grunnlag for både frigjøring, velstandsøkning, undertrykkelse, terror og folkemord
- gjøre rede for fremveksten av vestlige velferdsstater, forbrukersamfunn, motkulturer og feminisme
- analysere hvordan framstillinger av fortiden har blitt brukt for å skape identitet, særlig i nasjonalstater, og drøfte hvilke virkninger dette har hatt for ulike grupper
- utforske ulike epokers kunstneriske uttrykk innenfor billedkunst, arkitektur og musikk
- presentere viktige demografiske endringer og gjøre rede for årsaker til og virkninger av migrasjon og kulturmøter
- gjøre rede for nasjonalismen og dens ulike uttrykk, herunder møtet mellom samisk kulturtradisjon og det norske storsamfunnet
- kunne sammenlikne historiens ulike faser, og gjøre rede for tanker og ideologier som har ligget til grunn for politiske omveltninger fra opplysningstiden til i dag og vurdere betydningen av disse for menneskers muligheter til demokratisk deltakelse

Innhold og arbeidsmåter

Opplæringen i historiefaget fordeles over tre år og egner seg til periodeundervisning, men kan også undervises på timebasis. En historietime kan bestå av en rytmisk veksling mellom oppklarende helklassesamtaler rundt gjennomgåtte tema og problemstillinger, individuelt arbeid med dette stoffet, og så tilegnelse av nytt fagstoff i fellesskap.

Undervisningen i historie er konsentrert rundt fenomener og hendelser som kan forstås som symptomer på strømninger og tendenser i ulike historiske epoker. Som historieformidler og tilrettelegger bør læreren vektlegge fagstoff som fremmer elevens forståelse av hvilke drivkrefter og utviklingsimpulser som kommer til uttrykk i historien. Elevene må få forståelse av at historien ikke er noe endelig, men at den er skapt og i stadig endring, og at det er flere måter å formidle historie på.

Undervisningen skal ivareta muligheter for tverrfaglighet og til fordypning. Undervisningen må være variert og legge til rette for at eleven får mulighet til å ta i bruk flere sider av seg selv, og som åpner for at elevenes kompetanse kan komme til syne på ulike måter. Læreren skal legge til rette for muntlige, skriftlige og praktiske læringsaktiviteter, både individuelt og i samarbeid. Elevene skal kunne utforske historie, undre seg og reflektere over historiske forhold og sammenhenger, og som kan kunne ut i muntlige, audiovisuelle, eller skriftlige tekster.

Gjennom presentasjon av eget arbeid, ved å lytte til andres presentasjoner, og delta i faglige samtaler, opparbeider elevene muntlige ferdigheter. Historiefaglig skriving øves gjennom å planlegge, utforme, og presentere presist og selvstendig skriftlige tekster med et fagspråk tilpasset formål og mottaker.

Elevene skal også få trening i å skrive for å utvikle og strukturere tanker og forståelse for skriving som en metode for å lære i faget. I møte med en rekke ulike tekster, både skriftlige tekster og bilder, film, kart og historiske gjenstander, øves historiefaglig lesing, historisk tenkning og kildekritikk. Elevene skal øves i effektiv bruk av digitale kommunikasjonsverktøy og annen teknologi for å finne informasjon og kilder, gjøre kritiske vurderinger av kildenes verdi og troverdighet, samt å anvende IKT som formidlingsverktøy.

Vurdering

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene utvikler og viser kompetanse i historie når de bruker historiefaglige metoder og historiefaglig materiale for å finne svar, og når de forstår menneskers utfordringer og handlinger i historiske kontekster. De utvikler og viser også kompetanse når de formulerer faglige problemstillinger, og når de finner og kritisk bruker historisk materiale i refleksjon og argumentasjon til å konstruere historiefortellinger. Elevene utvikler og viser videre kompetanse når de presenterer ulike perspektiver på fortidige hendelser, og når de reflekterer over hvordan framstillinger av fortiden brukes og hvordan fortiden bidrar til å prege dem selv som mennesker.

Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i historie. Vurderingen i historiefaget skal være læringsrettet, oppøve elevenes sans for å vurdere kvaliteten på eget arbeid, og gi god veiledning for videre utvikling. Tilbakemeldinger fra læreren skal bidra til at elevene får mulighet til å utvikle, og å øke sin kompetanse i faget. Det innebærer at elevene må veiledes til å forstå hva de mestrer og hva de bør gjøre for å komme videre i sin læring.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i historie ved avslutningen av opplæringen etter Vg3. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på flere og varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i kjente og ukjente situasjoner. Læreren skal sette karakter i historie basert på kompetansen eleven har vist når eleven har brukt kunnskaper og ferdigheter i kombinasjon.